

HER
YERDE
HIRSIZ
VAR...TARİK DURSUN'UN
RÖPORTAJI

1/4

«**C**OCHRAN, New York-luydu ve yatı da vardı...» diyor Throckmorton, sonra hikâyeyi sürdürüyor: «Little Vigilant adını taşıyan bu yat, yaman bir şeydi. Cochran'ın oğlu John ve arkadaşı John Righter iyi birer dalıcıydılar. Bir başka dost, Stan Waterman da - ki gerçekten başarılı bir profesyonel sualtı fotoğrafçısıydı - aramıza katılınca, ekip tamamlanmış oldu. Hedefimiz, Türk sularındaki Gelidonya burnu dolaylarında batık bronz çağ gemisini bulmaktı. 1959 Haziranında Vig yola çıktı. Pire limanındaydık ve Miami'den, Boston'dan ve New York'tan her türlü teknik malzememizi getirip bir güzel donanmıştık. Ayrıca Almanya'dan da son sistem bir Bauer hava kompresörü özel bir Dräger de edinmiştik.»

BAŞLIYOR
SERÜVEN

«**A**İLE uçakla Atina'ya geldi, oradan da Pire'ye geçildi. Son dakika da Cochran'ların bir aile yakını Susan Phipps de ekibe katılınca tamam olduk. Vig, Pire'den ayrıldı, İzmir'e geldik. İzmir'den Arkeoloji Müzesi Müdürü Hakkı Gültekin'i, bizim Mustafa Kapkın'ı ve Kapkın'ın arkadaşı balık adamı Rasim Divanlı'yı da yanımıza kattık. Böylece cüm-bür cemaatı Yassı Ada açıklarına gelindi.»

Bu, uzun bir serüvendir elbet. Cochran'lar ve Throckmorton, Kemal Kaptan'ın tariflediği mimli yere gelirler ve yat Gelidonya burnu dolaylarında demirler. Bundan sonrası, artık ekibin kendi gücüne kalmıştır. Son sistem dalma araçları ile her gün sürekli dalmalara başlarlar. Aralar, taralar fakat Kemal Kaptan'ın sözünü ettiği batığı bir türlü bulamazlar. Ekipte hemen hemen herkes dalıcıdır ve yine herkes, büyük bir tutku içinde batık eski çağ gemisinin ardına düşmüştür. Günler geçer. Dalışlardan hep

Throckmorton'un milyoner Cochran'larla
beraber geldiği seferdeBRONZ HİTİT
KALINTILARI
BULUNMUŞTU

Fakat eserler Amerikan TV'sinde gösterilince kaçakçılık öğrenilmiş ve eşyanın bir kısmı geri getirtilmişti...

eli boş çıkar. Umutsuzluk koyulur ve herkesi kaplar.

UMUTSUZLUĞUN
UMUDU

MUSTAFA da, ben de, John Cochran da, Susan Phipps de her dalışımızı umutla yapıyorduk. Bu defa mutlaka bulacağız, mutlaka... diyorduk. Ama boşuna çabaydık. Her seferinde bulamadan çıkıyorduk. Yoktu! Yoktu!...

Ama umudumuzu kesmedik. Sonunda, umutsuzluğun umuduna da vardık. Bir gün John ile Susan birlikte dalmışlardı. Sonuçta John elinde iki bronz kalıntı ile suyun yüzüne çıktı. Gerçi bronzların üzeri kalkerle kaplıydı ya, olsun! Dedikime gelmiştik.

«Aşağıda bunlardan daha bir hayli var, gördüm...» dedi John.

Her biri bir külçeydi. Kefti külçeleri! Partiyi kazanmıştık.»

Evet, Cochran'lar ve Throckmorton, partiyi kazanmışlardı. Aradıklarını bulmuşlar, çabalarını da boşuna harcamışlardı. Kazanan, elbette onlardı.

... VE YAĞMA
EDİLEN DENİZ

THROCKMORTON ve grubu için önemli olan, o yerin bulunmasıydı. Bulunduktan sonra ise, denizin dibini korkunç bir yağmaya tutuldu. Dalıp dalıp çıkardılar; ne gördülerse, ne buldularsa çıkardılar; Little Vigilant'ın güvertesini tam bir açık hava müzesine çevirdiler.

Deniz mevsiminin değişimine kadar Cochran'lar ve Throck-

morton grubu, Gelidonya burnu dolaylarında kaldılar ve karanlık işlerini bir güzel döndürdüler. Meltemlerin çıkması ve deniz gibi mevsim akıntılarının başlaması üzerine Vig, Ege sularından ayrıldı ve yağmadan paylandığı kültür ganimetleriyle birlikte Amerika yolunu tuttu.

Deniz dibinden çıkarılanlar Pensilvanya Üniversitesi'nden bilim adamı Dr. Rodney Young ve Princeton Üniversitesi'nden Dr. Erik Sjöqvist tarafından dikkatle incelendi ve «Bronz Çağ» a ait oldukları gerçeğine varıldı.

ONDAN SONRA

ONDAN sonra Türkiye'de bir kızılca kıyamet koptu ki, sormayın! Basın, «Hırsız var...» diye ayaklandı. Evet hırsız vardı, hırsız! Ve Türkiye'nin denizleri soyulmuş, denizleriyle birlikte deniz dibi arkeolojisi yağma edilmişti. Konuyla ilgili o günlerdeki şu habere bakınız:

«Gelidonya burnu açıklarında ki bir Hitit batığının bulunduğu yerde 20 gün tetkikler yaptıktan sonra aynı batığa ait bazı tarihi eşyaları kaçırdıkları öğrenilen Amerikalı milyoner Drayton Cochran ile oğlu John Cochran ve «gelini» Susan'ın bir daha Türkiye'ye gelmeleri yasak edilmiş ve bu durum bütün kıyı illeri ile kazalarına bildirilmiştir. Ayrıca aynı yatta seyahat (1) eden Amerikalı gazeteci Peter Throckmorton'un da Türkiye'ye bir daha gelişinde sıkı bir kontrola tâbi tutulması için ilgili makamlara talimat verilmiştir. Amerikalı milyoner Cochran'lar Yunanistan'a gitmek üzere Bodrum'dan ayrıldıktan sonra tekrar Hitit batığına dalarak

THROCKMORTON DALIŞA HAZIR

...Yağmaya da!

evvelce tesbit edilen eşyalarla diğer bazı Hitit eserlerini almışlar ve Amerika'ya götürmüşlerdir.»

ARKASI GELİYOR

BİR kere koku alınmış, iz sürülmüştür ve arkasının çorap söktüğü gibi gelmesi olağandır. Olaydan dört ay altı gün sonra bir başkası daha patlak vermişti ve durum, gazetelerde şöyle yankılanıyordu:

«Bodrum ilçesinde sualtı araştırmaları yapmakta olan Pensilvanya Üniversitesi'ne mensup Amerikalı arkeoloji uzmanlarından Dr. Charles Fries Roma devrinden kalma bazı tarihi eserlerle antika paraları yurt dışına kaçırırken yakalanmıştır.

Ote yandan Bodrum'da sualtı araştırmaları yapmakta olan Pensilvanya Üniversitesi'ne mensup arkeolojik heyetin başkanı George Bass'ın da kendisini takdim ettiği gibi, bir profesör olmadı sadece bir asistan olduğu tesbit edilmiştir. Heyetin diğer mensuplarının da Pensilvanya Üniversitesi öğrencileri olduğu meydana çıkmıştır. Bu durum karşısında Bodrum'da gayri ciddi bir çalışma yapıldığını dikkate alan ilgili makam-rapor göndermişler ve heyetin Bodrum'dan alınmasını istemişlerdir.»

Siz, şu aldatmacanın korkunçluğunu görüyor musunuz? Kos-

koca bir üniversite profesörü - Dr. Charles Fries - kültür kaçakçılığına kalkışıyor, öyle mi? Ustelik profesör Dr. Fries için haberde şu yan da özellikle belirtilmiştir: «Dr. Charles Fries, bir süre önce de Bodrum'da izinsiz ve gizli olarak kazılar yaparken yakalanmıştı.»

George Bass'ı da Mehmet İm-bat Kaptan'la ortak serüvenlerinden tanıyacaksınız.

Throckmorton ve Cochran olayında ilgi çeken bir başka nokta da, grup'taki Türklerin bu kültür yağmacılığı ve kaçakçılık konusundaki umursamaz tutumlarıydı. Hiç birinden hiç bir ses çıkmadı. Kapkın, Divanlı neyse neydi ya, İzmir Arkeoloji Müzesi Müdürü Hakkı Gültekin de mi hiç ses etmemişti? Gazeteler, Gültekin'i sıkıştırdıklarında bay müdür «sade şifa vermekten uzak yuvarak kelâmli bürokrata» sözler le işi geçiştirivermişti.

Şunu da ekleyeyim: Amerika'ya kaçırılanlardan bizim habermiz ancak milyoner yatgının övünmek ve şişirmek için televizyon gösterilerine kalkışmasıyla olmuştur. Bereket araya girildi de, gidenler geri getirildi ve Bodrumdaki ilk sualtı müzemesizde yerli yerine kondu.

Buna da şükür deyiniz, buna da!..

— SON —